

Nr 5

Utlåtande i anledning av väckt motion om konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem.

I väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 292, av herrar *Hamilton* och *Wachtmeister* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning beträffande konservatoryrkets utbildnings- och rekryteringsproblem med beaktande av vad i motionen anförts.

I motionen framhålles, att det i såväl allmän som enskild ägo finnes ett stort antal konst- och kulturföremål, vilka utgör en oersättlig del av vårt kulturarv. Dessa föremål kräver ofta kontinuerlig vård och tillsyn och arbetet härmed måste anförtros åt väl utbildade och kunniga yrkesmän.

Större statliga konserveringsanstalter finns vid nationalmuseum, riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. Flertalet konserveringsarbeten utföres av privatpraktiserande konservatorer. Även om man bygger ut de nämnda konserveringsanstalterna, står det klart att ett betydande antal privatpraktiserande konservatorer kommer att erfordras. Utbildningen är emellertid komplicerad och konstnadskrävande, varför rekryteringen synes hotad. Det är därför angeläget att utreda möjligheterna att med statligt stöd underlätta utbildningen, förslagsvis genom stipendier och/eller resebidrag.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från nationalmuseum, riksantikvarieämbetet, statens historiska museum, överstyrelsen för yrkesutbildning och svenska sektionen av Nordiskt konservatorsförbund.

Nationalmuseum framhåller, att även om det är önskvärt att restaureringsarbeten anförtros de statliga konserveringsanstalterna, föreligger allt framgent ett behov av privatpraktiserande konservatorer. Dessa konservatorer bör vara så väl kvalificerade som möjligt. Utbildningsresurserna inom landet är emellertid knappast vad de borde vara. Statens egna konserveringsanstalter borde kunna få ökad betydelse, om de organiserades så att de även kunde tjäna som centraler för konservatorsutbildningen.

Rekryteringssvårigheterna beror icke endast på bristande utbildningsmöjligheter utan också på de ekonomiskt ogynnsamma förhållandena under utbildningstiden. Önskvärt vore därför att det vid våra konservatorsateljéer finnes assistenttjänster och att elever kunde honoreras.

Förbättrade utbildningsmöjligheter för konservatorer bör i första hand

åstadkommas genom en ökning av befintliga konserveringsanstalters resurser men därutöver genom tilldelning av stipendier och resebidrag för studier utomlands.

Riksantikvarieämbetet och *statens historiska museum* framhåller, att det är angeläget att tillräckligt antal väl skolade konservatorer står till förfogande, och förordar bifall till motionen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anför, att antalet konservatorer är mycket ringa. En skolmässig yrkesutbildning är därför icke en utväg, som behöver övervägas. Motionen utgår också ifrån att det praktiska kunnandet skall förvärvas på olika arbetsställen inom landet, kompletterat med teoretiska och praktiska studier i utlandet. Det är denna nödvändiga utlandsvistelse, som synes förorsaka blivande konservatorer utgifter. Överstyrelsen förfogar visserligen över ett anslag för resestipendier, från vilket även konservatorer torde kunna erhålla bidrag, men den del av anslaget som kan disponeras för utlandsstipendier är så liten, att endast ett fåtal varje år kan erhålla dylika stipendier. De utdelade beloppen är dessutom blygsamma i förhållande till faktiska kostnader, ty stipendierna är enbart ett bidrag till personer, som i regel en längre tid arbetat i sitt yrke och som utomlands vill fortsätta och komplettera det egna yrkeskunnandet. Om blivande konservatorer även skulle erhålla bidrag från anslaget, skulle detta komma att inkräkta på framför allt de egentliga hantverkarnas stipendiemöjligheter.

Överstyrelsen förklarar sig ej ha erinran mot utredning.

Nordiska konservatorförbundets svenska sektion anför bl. a. att det varit ett önskemål att åstadkomma samarbete med konstfackskolan och konstakademien men att lärarkrafter och medel för kurser saknats. Ett förslag till utbildningsplan för konservatorer har uppgjorts och det är önskvärt att den efter översyn blir fastställd av olika berörda myndigheter. Sektionen framhåller det stora behovet av statligt organisatoriskt och ekonomiskt stöd dels för de äldre konservatorer, som finnes, och dels för vidareutbildning av yngre, därtill lämpliga konservatorer.

Utskottet

De brister som gör sig gällande i fråga om utbildning och rekrytering inom konservatoryrket synes främst hänföra sig till avsaknaden av en fast organiserad utbildningsgång och svårigheterna för aspiranterna inom yrket att erhålla stöd i form av stipendier.

Utbildningen inom konservatoryrket kännetecknas bl. a. av att såväl praktiska färdigheter som teoretiskt kunnande i stor utsträckning måste förvärvas på olika arbetsställen och genom studier och praktik utomlands. Detta förhållande liksom den omständigheten att yrkesgruppen är mycket fåtalig och rekryteringsbehovet ringa — enligt uppgift överstiger det icke fyra per år — gör att en skolmässig utbildning knappast kan komma i fråga.

Det har anförts att de som önskat ägna sig åt utbildning till konservator icke haft möjlighet att under studietiden erhålla det stipendiestöd som står studerande inom många andra fack till buds. Förbättringar i detta hänseende kan emellertid snart förväntas. I statsverkspropositionen till årets riksdag har nämligen chefen för ecklesiastikdepartementet hemställt om ökat stöd åt konst och musik. Departementschefen har härvid uttalat bl. a. att unga människor som vill ägna sig åt konstnärlig verksamhet nu måste beredas samma förmåner som annan studerande ungdom under studietiden. I en särskild proposition till årets riksdag kommer att föreslås införande av studie-stipendier jämväl för bl. a. de studerande vid konst- och musikhögskolorna (statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, s. 41).

I utbildningen till konservator ingår i regel som ett väsentligt led studier vid konsthögskolan, framför allt vid dess materialinstitut. Sålunda skulle ett genomförande av ecklesiastikministerns ovannämnda förslag om förbättrade stipendiemöjligheter kunna komma även aspiranter inom konservatoryrket till godo.

Utskottet anser sig med hänsyn till det ovan anförda icke böra tillstyrka bifall till motionen men förutsätter att de särskilda problem som finnes eller kan uppstå i fråga om konservatorutbildningen uppmärksammas av de offentliga myndigheter, muséer m. fl. som har närmare beröring med konservatoryrket och att de myndigheter som handhar fördelningen av stipendier beaktar jämväl konservatorutbildningens behov.

Utskottet får sålunda hemställa,

att motionen II:292 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1960

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Persson, Johan*, Möller, Jonasson*, Sör-
lin, Nestrup, Söderberg, Larsson, Lars, Andersson, Axel Emanuel, Dahl*, Jo-
hansson, Tage, Olofsson, Uno*, och Schött;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Engkvist, Dick-
son, Ekström i Björkvik, Björkänge, Jacobsson i Sala, Svensson i Krokstorp,
fru Jäderberg, herr Nelander, fru Thunvall, herrar Carlsson i Huskvarna,
och Grebäck.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.